

ב"ה

פרשת צו

צו לשון זירוז ... במקום שיש חסרון כיס
ויקרא ו, ב. רש"י

"חסרון כיס"

בקשר לפירוש דתיבת "צו": מפרש רש"י^[1] "אין צו אלא לשון זירוז, מיד ולדורות, אמר רבי שמעון ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כיס".

...וצריך ביאור: מהו ה"חסרון כיס" שבענין זה דוקא (יותר משאר ענינים) – שלכן זקוקים בו לזירוז מיוחד?

...והביאור בזה: תיבת "צו", שתוכנה – זירוז מיוחד מפני "חסרון כיס", קאי לא רק על התיבות "זאת תורת העולה", אלא ענין זה בא בתור הקדמה בנוגע לכל המשך פרטי הפרשה, שתוכנה – סידור המערכה, "והאש על המזבח תוקד בו לא תכבה"^[2], "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה"^[3], וכן – תרומת הדשן, "והרים את הדשן אשר תאכל האש גו' ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים והוציא את הדשן וגו'"^[4].

ועל פי זה יובן ה"חסרון כיס" שבדבר: בהמשך הענין^[5] מפרש רש"י: "ריבה כאן יקידות הרבה, על מוקדה, ואש המזבח תוקד בו, והאש על המזבח תוקד בו, אש תמיד תוקד על המזבח, כולן נדרשו במסכת יומא^[6], שנחלקו רבותינו במנין המערכות שהיו שם", היינו, שהיתה לא רק מערכה אחת בלבד, אלא כמה מערכות.

והנה, כדי ש"אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה", לא רק בעת שמקריבים קרבנות על גבי המזבח, אלא "תמיד" במשך כל היום כולו – יש צורך להבעיר עצים על גבי המערכה במשך כל היום כולו. וכמו כן היו צריכים להעמיד אדם מיוחד שידאג להניח ולסדר את העצים על גבי המזבח, כדי שתמיד תבער אש על גבי המזבח. וכל זה – כאמור – עבור כמה מערכות. וכמו כן היה צורך להוציא את הדשן, ולצורך זה – שני סוגי בגדים וכו'.

ואם כן, כאשר לוקחים בחשבון את כמות העצים שהיו צריכים כדי להבעיר אש על גבי המערכות במשך כל היום כולו, ובכל ימי השנה – נמצא שדבר כזה כרוך בהוצאה מרובה, ובפרט כאשר בני ישראל היו במדבר, מקום שבו אין גדלים עצים, ומה גם שלצורך המערכה היו צריכים למצוא עצים שאינם מתולעים דוקא^[7], וכמובן גם מהסוגיא במסכת תענית^[8], אודות ה"שטורעם" שהיה קשור עם נדבת העצים וקרבן העצים, שמזה מובן, שענין זה כרוך עם הוצאה מרובה.

ומכיון שענין זה כרוך עם הוצאה מרובה ביותר – לכן זקוקים לזירוז מיוחד. כלומר: כאשר מדובר אודות הבאת קרבן דכל אדם – אין זו הוצאה מרובה כל כך, שהרי מדובר בסך הכל אודות כבש (וכיוצא בזה) ושני גזרי עצים^[9], הוצאה חד-פעמית, ולכן, אין צורך בזירוז מיוחד, מה-שאיין-כן כאשר מדובר אודות כללות הענין דאש המערכה, במשך כל היום ובכל ימי השנה כולה, דבר הכרוך בהוצאה מרובה (כנזכר לעיל) – יש צורך בזירוז מיוחד.

על פי זה יובן גם דיוק הלשון "חסרון כיס", ולא "חסרון ממון": הלשון "חסרון כיס" מורה על חסרון גדול ביותר, שכדי להדגיש את גודל החסרון – בא הביטוי ד"חסרון כיס", היינו, שנחסר לו ממון רב כל כך, עד ששוב אין לו צורך ב"כיס" שבו מחזיקים את הממון, וכאילו נחסר אפילו ה"כיס" עצמו!

מה-שאיין-כן הלשון "חסרון ממון" – שייך גם כאשר נחסר לו פרוטה אחת בלבד, כי גם פרוטה אחת יש לה דין ממון, וכאשר נחסרה פרוטה זו, יש לו "חסרון ממון".

ולכן מדייק רש"י וכותב "ביותר צריך הכתוב לזרוז במקום שיש חסרון כיס" – שכוונתו בזה לתרץ קושיא:

בן חמש למקרא רואה שכל עניני יהדות קשורים עם הוצאה של ממון, ולדוגמא: "טלית קטן" עולה כסף, ועל אחת כמה וכמה כאשר יצטרכו לקנות עבורו זוג תפילין, וכמו כן יודע שהוריו משלמים "שכר לימוד" כדי ללמדו תורה, וכיוצא בזה בשאר עניני המצוות – אתרוג ולולב, הוצאת שבת, היינו, שכל מצוה קשורה עם הוצאה כספית, ואף על פי כן, לא מצינו שיצטרכו לזירוז מיוחד בכל ענין וענין, ואם כן, מהו הצורך בזירוז מיוחד בענין זה!?

ועל זה מתרץ רש"י שמדובר כאן אודות "חסרון כיס". היינו, חסרון גדול ביותר (ומכיון שהיו צריכים לְסַפֵּק עצים לכמה מערכות במשך כל היום כולו בכל ימי השנה, כמזכר לעיל), ולא רק "חסרון ממון" סתם. ולכן, דוקא כאן צריכים זירוז מיוחד.

והנה, חילוק זה (בין "חסרון ממון" ל"חסרון כיס") מוכרח הוא בלאו הכי – מדברי חכמינו ז"ל: אמרו חכמינו ז"ל^[10] "שלושה קשין הן ... וחסרון כיס קשה מכולן", ומכיון שזהו "קשה מכולן", יותר משאר הדברים שְׁמָנָה לפני זה, שהם דברים קשים כו' – בהכרח לומר שהמדובר אודות חסרון גדול ביותר, שלכן נקרא בשם "חסרון כיס" (שפירושו – שהחסרון גדול כל כך עד ששוב אין לו צורך ב"כיס", כנזכר לעיל), כי על "חסרון ממון" סתם (הכולל גם חסרון של סכום קטן), אין לומר שזהו "קשה מכולן", כמובן.

ועל דרך זה מצינו בגמרא^[11] "רב יצחק בר אמי איקלע לבי רב חיסדא, וחזא ההוא בר אווזא דהוּו קא מטלטלו ליה (בשבת) משמשא לטולא (שלא יסריה^[12])", ואמר רב חסדא חסרון כיס קא חזינן הכא" – היינו, שרב חסדא ראה שבמקרה מדובר אודות חסרון גדול ("חסרון כיס"), ולכן התיר לטלטלו בשבת. ועל דרך שמצינו בכמה מקומות שמתירים דבר מסויים מפני הפסד מרובה כו'.

ולאידיך – איתא בגמרא^[13] "מלח ממון חסר", "הרוצה למלוח ממונו ... שיתקיים, יחסרנו לצדקה תמיד, וחסרונו זהו קיומו"^[14] – הרי כאן לא נאמר הלשון "חסרון כיס", כי אם "חֶסֶר" סתם, מכיון שמדובר אודות חסרון ממון שעל ידי נתינת הצדקה שנותן רק חלק מממונו – מעשר או חומש, שעל זה אינו שייך לומר "חסרון כיס", כי אם חסרון ממון, "חֶסֶר" סתם.

ומכאן רואים את גודל הדיוק שבדברי רש"י בלימוד על דרך הפשט – שנקט כאן הלשון "חסרון כיס" דוקא, לשון המורה על הפסד גדול ביותר, שרק לזה דרוש זירוז מיוחד – "אין צו אלא לשון זירוז", כנזכר לעיל בארוכה.

קטע משיחת ש"פ צו, פ' זכור, רשימת השומעים בלתי מוגה.
תו"מ ה'תשד"מ ח"ב ע' 1213.

- [\[1\]](#) ויקרא ו, ב.
- [\[2\]](#) ויקרא ו, ה.
- [\[3\]](#) שם ו.
- [\[4\]](#) שם ג-ד.
- [\[5\]](#) פסוק ה.
- [\[6\]](#) מה, א-ב.
- [\[7\]](#) מדות ב, ה.
- [\[8\]](#) בסופה.
- [\[9\]](#) יומא כד, ב.
- [\[10\]](#) קה"ר ז, כו.
- [\[11\]](#) שבת קכח, א.
- [\[12\]](#) פרש"י שם.
- [\[13\]](#) כתובות סו, ב.
- [\[14\]](#) פרש"י שם.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולע"נ הרב גבריאל נח זוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי , אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה , צבייה זלאטע רייזל , שמואל , מנחם מענדל , ישראל אריה לייב , יוסף יצחק ,
שניאור זלמן , חיה מושקא , אברהם דוד , אהרן , חנה